

Noemi Szakal-Kolčáková kreslí a maľuje (ale aj vyšívá i zošívá) s plným a doslova hlasným nasadením celej svojej ženskej povahy. Nič cielene neskrýva, neutajuje a nekladá do podtextových hlbok obrazov, nič intelektuálne „nezašívá“ do symbolických, metonymických či metaforických štruktúr, do nečitateľných sémantických kódov a znakových hlavolamov..., nič také..., lebo jej bytosť je vytvorená z čistej žiarivej jasnosti. Z úprimnosti a prostorekosti, z priamočiarosti a sily sebavedomia. Možno práve z tohoto dôvodu pôsobia (na niekoho) jej práce ako frivolné, lascívne, estrádne, dekoratívne... alebo (na iných) ako fantazmagorické a dekadentnosťou provokujúce sexisticko-feministické hry, ako reálno-ireálne, ba až surreálne gestá hlavných postáv... alebo (na ďalších) ako čosi napospol nezvyčajné a snivo uletené, možno až do mágie bábok a mystiky figúr siahajúce...; ale ja v tejto chvíli a pri tejto príležitosti chcem povedať niečo iné. Mňa totižto pri pohľade na diela Noemi Szakal-Kolčákovovej neoslovujú ani tak estetické efekty, ktorým možno dávať rôzne príležitostné mená, ale to, čo je za nimi. Čo je kdesi v ich základoch. Vo východiskách, v existenčnom pozadí, v jadre, v genotype, v hĺbke zákulisia, v rovine vyšších princípov, podstat a zákonodarnej abstrakcie, alebo, inak povedané, čo je elementárnou hybnou silou – čo je demiurgickou jednotkou – jej výtvarných výpovedí.

Podľa mňa je to istota.

Presnejšie slovo som na svoj pocit z obrazov Noemi Szakal-Kolčákovovej nenašiel. Vládne v nich istota. Prinajmenšom trojjediná istota: istota názorová (vyhranenosť postojov); estetická istota (presadzujúca krásu jednoduchosťi) a istota remeselná (založená na úcte k majstrovstvu).

Keď som sa prvýkrát očami dotkol Noemi a jej obrazov, preklenul ma rozľahlý oblúk a len tak mimovoľne mi napadli verše martinského barda. Opakoval som si ich a skúmal, prečo sa mi, súc takmer stopäťdesiatročný, stále pripomínajú a vnucujú práve v súvislosti s napospol mladučkými zjavmi. „Balt je šuhaj krásny, belasé má oči, kol hlavienky pieskov, žltý vlas sa točí.“ Tak sa to začína. A pokračuje ďalším štvorverším: „Adria je deva, barnavé má líca, z čiernych očí zhára, južná blyskavica...“ Ten sever a juh a ich protiklady plné osudovej príťažlivosti... a ten základný existenčný protiklad: šuhaj a deva. Nič jednoduchšie a nič zložitejšie. Kúзло zblížovania sa v nekonečnosti. Napätie uvoľňované miliónrakým spôsobom. Neustále nadčasové hľadanie vysvetlení a riešení. Výbuchy podstatnosti, aj keď v názorovom a maliarskom horizonte Noemi Szakal-Kolčákovovej je všetko naopak. U nej u nás žité biblické poradie Adam a až potom Eva nehrá žiadny význam. U nej je to naozaj naopak – na prvom mieste je v jej hodnotovom systéme deva. Dievčina. Žena a jej ženskosť. Ženskosť v jej tvaroslovnej a doslova pojmovej prostote. Ženskosť, ktorá dáva zmysel mužskosti.

Podľa mňa je to tak.

Geografické a historické, generačné a filozoficko-estetické premostenia, prepojenia a spojenia sú v obrazoch Noemi Szakal-Kolčákovovej natoľko rozptýlené, že nedokážeme presne alebo zasvätené povedať, či ňou zobrazovaná a glorifikovaná ženskosť vonia viac archaickou koloristikou ostrovného Japonska alebo hodvábnou rozliatou perokresbou starej Číny, či je v nej viac tohto pre nás vsutku ďalekého východu alebo africkej exotickosti domorodých kmeňov a štylistiky prírodných národov...; nevieme s určitosťou povedať, či je farba a línia a pôsobivosť a vnútorná dynamika jej postáv bližšia – napríklad – haagskej, mníchovskej, parížskej alebo viedenskej secesii; či jej ide len o prekrásne scénické deco-gesto alebo o folklórne vnímanú rozprávkovú idylu alebo o plnou vážnosťou interpretovanú gen-filozofiu s presahmi do prastarej obradovosti, do pestovania kultu a uctievacích rituálov... Nevieme to povedať, lebo v jej obrazoch je všetko a ešte viac a všeličo iné, preto po istote, čistote a transparentnej ženskosti zaraďujem do základných vlastností jej tvorby intelektualitu. Múdrost a svojbytnosť.

A ešte chcem dodať.

Sladké a prchavé arómy farieb, bravúrnosť kresby, vzletnosť až slávnosť nálad, dôslednosť pomenovávania a tvarovania, expresivita a sila charakteru, nezvyčajná senzibilita, nadsádzka až provokatívnosť, výtvarné vytváranie úžasu...

Podľa mňa naozaj úžasu.

Vpozerajte sa pozorne do obrazov Noemi Szakal-Kolčákovovej a ak sa mýlim, opravte alebo doplňte ma.

Pavol Sika

Vo Veľkom Záluží 5. 10. 2011.